

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

פלוגי

המערער

-

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

בפני: הנשיא יגאל פליטמן, השופטת רונית רוזנפלד, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה,
נציג ציבור (עובדים) מר ויסאם עזאם, נציג ציבור (מעסיקים) מר שמואל וולפמן

בשם המערער: עו"ד ליאור אלימלך
בשם המשיב: עו"ד אלי בלוס

פסק דין

השופטת סיגל דוידוב-מוטולה

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בחיפה (השופטת אילת שומרוני-ברנשטיין ונציגי הציבור גבי' אספיר קוקויב ומר ישראל סולומון; בל' 12-01-54864), במסגרתו נדחתה תביעת המערער להכיר באירוע ירי, במסגרתו נפגע ברגלו, כפגיעה בעבודה.

יובהר כי מנוסח זה של פסק הדין (לרבות הציטוטים הכלולים בו) הושמטו פרטים הנוגעים לזהות המערער וחלק מנסיבות המקרה, בהתאם להחלטת הנשיא מיום 5.3.18.

התשתית העובדתית ופסק דינו של בית הדין האזורי

2. המערער הנו עובד רשות מקומית מזה כעשרים שנה. משך כל השנים מועסק המערער במועדון (להלן: **המועדון**), בו מתקיימת פעילות לילדים ובני נוער בשעות אחר הצהריים. במקביל עבד המערער בעבודה נוספת.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

3. ביום 3.3.11 בשעה 15:18, בעת שהמערער ישב במשרדו במועדון, נכנס לחדרו אדם רעול פנים, ירה בו ברגליו מספר יריות, ונמלט מהמקום (להלן: **אירוע הירי**). כתוצאה מהירי נפגע המערער ברגלו השמאלית, אושפז וסובל עד היום מנכות בגינה הוכר כמוגבל בניידות בשיעור 40%.

4. אירוע הירי נחקר על ידי המשטרה, אך לא אותרו על ידה האחראים למעשה. ביום 7.3.11 עצרה המשטרה אדם בשם ב' כחשוד בביצוע הירי, אך הלה שוחרר ממעצרו ביום 13.3.11 וביום 6.6.11 המליצה משטרת ישראל על סגירת התיק כנגדו מחוסר ראיות. לא נעצרו חשודים נוספים בביצוע הירי.

5. הטעם לחשדה של המשטרה במר ב' הוא אירוע פלילי שהתרחש במועדון ביום 16.11.09, במהלכו נכנס למועדון מר ר', אביו של מר ב' - כשהוא שתוי, איים על הילדים ששהו בו ופגע ברכוש. לאחר שהמערער ניסה לעצור בעדו - דחף אותו אביו של מר ב', תפס אותו בחולצתו כשהוא מחזיק בידו סכין שלופה ואיים על המערער כי ירצח אותו וישרוף אותו (להלן: **אירוע התקיפה**).

מר ר' נעצר באותו יום, ובהמשך הורשע לפי הודאתו בעבירות של החזקת סכין, איומים ותקיפה, ונדון לחמישה חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי לששה חודשים למשך שלוש שנים ופיצוי למתלונן (המערער) בסך של 1,000 ₪ (גזר הדין של בית משפט השלום ניתן ביום 28.12.09, וצוין בו בין היתר עברו הפלילי העשיר של הנאשם). ערעור שהגישה המדינה על קולת העונש נדחה על ידי בית המשפט המחוזי בחיפה ביום 8.2.10. המערער העלה חשד כי מר ב' הוא שתקף אותו ביום 3.3.11, כיוון שביקש לנקום בו לאור מאסרו של אביו.

6. חשד נוסף שהועלה על ידי המערער בחקירתו במשטרה קשור לאחיו, שהיה מעורב בפרשה הנוגעת לעברייני המוכר למשטרה (להלן: **העברייני** וכן: **הפרשה**). עם זאת חשד זה שהועלה על ידי המערער לא הוביל למעצרים כלשהם או לחשודים קונקרטיים, ובחודש יולי 2012 אישרה הפרקליטות את סגירת תיק המשטרה בגין אירוע הירי מאחר שלא נמצא מבצע העבירה.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

7. ביום 11.4.11 הגיש המערער את תביעתו למוסד לביטוח לאומי (להלן: **המוסד**), במסגרתה ביקש להכיר באירוע הירי כפגיעה בעבודה. ביום 28.6.11 התקבלה תשובת המוסד לפיה לא ניתן לקבל החלטה בתביעה בהעדר אפשרות לקבל את החומר המשטירתי. בחודש ינואר 2012 הוגשה תביעת המערער לבית הדין, ובמסגרתה נאותה המשטרה למסור לצדדים את הודעות המערער כפי שנגבו על ידה (אך לא מעבר לכך, בטענה לחיסיון ככל שהתיק ייפתח מחדש). לאחר עיון בהודעות המערער, הודיע המוסד ביום 4.12.12 על דחיית התביעה לגופה, מהטעם ש"לא הוכח, לדעתי, שנגרם אירוע תאונתי תוך כדי ועקב עבודתך".

8. במהלך דיון ההוכחות בבית הדין האזורי נשמעה עדותו של המערער בלבד. לאחר סיום שמיעת הראיות הגיש המוסד ידיעה עיתונאית בדבר ניסיון פגיעה נוסף במערער ביום 18.2.13, על ידי שני אלמונים שפתחו בירי לעבר מכוניתו. בידיעה צוין עוד כי חודשיים קודם לכן נורו שתי יריות אזהרה לעבר המערער. בידיעה נרמז כי הירי הוא על רקע הפרשה. המערער לא הכחיש, בתגובה לכך, שאכן היו כנגדו ניסיונות ירי נוספים. המוסד ביקש לזמן את המערער לחקירה נגדית נוספת לצורך השלמת הבירור העובדתי בהתחשב בירי הנוסף, אך בית הדין דחה את בקשתו.

9. בית הדין האזורי קבע בפסק דינו כי הירי אירע במקום העבודה, ולכן חזקת הסיבתיות חלה והנטל להוכיח כי הירי אינו "עקב העבודה" מוטל על המוסד. בית הדין הוסיף וקבע כי ניתוח הראיות מלמד כי המוסד עמד בנטל זה, וכי מאזן ההסתברויות נוטה לכך שאירוע הירי התרחש ללא קשר לעבודה. בית הדין נימק זאת בטעמים הבאים:

א. המערער אישר בחקירתו הנגדית כי ליווה את אחיו בפרשה ואף התראיין לתקשורת, וכי "כשהתפוצצה הפרשה, רק טבעי שכל המשפחות לא רק של אחי, הרגישו מאוימים מהצד השני". כן אישר כי זו האופציה הראשונה שחשב עליה לאחר אירוע הירי.

ב. בסמוך לאירוע הירי לא יכול היה המערער להצביע, במידה כלשהי של ודאות או ביטחון, על הרקע לפגיעה בו. כך, בראיון עיתונאי למחרת האירוע סיפר המערער כי "אין ספק שמישהו ניסה להתנכל. על מה ועל מי - באמת שאין לי מושג". בהודעתו הראשונה לחוקרי המשטרה במהלך אשפוזו, ציין כי "אין לו מושג" מי

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

יכול היה לפגוע בו, וכאשר נשאל אם יש לו סכסוך עם מאן דהוא, השיב - "לא, אבל אני אח של ... שנמצא בבית סוהר...". בהמשך הודעתו במשטרה סיפר אמנם גם על אירוע התקיפה של מר ר', אך הדגיש כי לא זיהה את התוקף וכי "זה יכול להיות כל אחד".

ג. בהודעתו השנייה במשטרה ציין המערער בפני החוקר שלושה כיווני חקירה אפשריים: אירוע התקיפה; הפרשה; וספיח של פרשה זו (תלונה שהגיש כנגד עורכת דין שייצגה את אחד הנאשמים). המערער ציין עוד בהודעה זו כי כחודש-חודשיים לפני אירוע הירי ראה את אחיו של העבריין מתפלל בבית הכנסת אותו הוא נוהג לפקוד, והתקשר למשטרה על מנת לעדכנה בכך. בית הדין הסיק מכך כי "בסמוך לאירוע הירי נשוא התביעה התובע אכן ראה עצמו מאוים על רקע הפרשה...". בית הדין הוסיף וציין את טענת המוסד לפיה מספר ימים לפני אירוע הירי היה בידי המשטרה מידע קונקרטי לפיו אנשיו של העבריין מתכוונים לפגוע במערער, אך הבהיר שאין לייחס לטענה זו משקל שכן "הנתבע לא הציג ראיות בעלות משקל בעניין זה, מלבד ידיעה עיתונאית".

ד. בהודעתו השלישית במשטרה ציין המערער כי אין לו כיווני חקירה נוספים מלבד אלה עליהם הצביע בחקירתו הקודמת. לגבי הפרשה ציין כי "זה לא סוד שהעבריין בזמנו שהיה בכלא אמר לכל אחד יש משפחה, יש ילדים וזה הכוון שלי לגביו, אני לא מצביע עליו שזה הוא, מה שכן העבריין אף פעם לא איים עלי ישירות או שהעביר לי רמזים כאלה".

ה. המערער העיד כי מספר שבועות לאחר מעצרו של מר ר', נפגש במקרה עם בנו מר ב', והלה התפרץ על המערער וחבריו שישבו עמו ולמחרת אף תקף פיזית את בנו של אחד מהחברים על רקע קרבתו למערער. בית הדין ציין כי גרסה זו הועלתה לראשונה בחקירתו הנגדית של המערער ולא נתמכה בעדותו של החבר שהותקף לפי הנטען. משכך, היא "פוגמת בגרסתו של התובע לפיה יש לייחס את אירוע הירי לתקיפה על ידי מר ר' דוקא".

ו. בין אירוע התקיפה לאירוע הירי חלף זמן. המערער אישר כי במהלך אותו זמן נהג לראות את מר ב' ומר ר' לעיתים קרובות "בגלל שהוא מתגורר ומסתובב ליד המועדון שבו אני עובד", אך "לא החלפנו בינינו שום מילה מאז" ואף לא היו ביניהם מאז אירוע התקיפה עימות פיזי או איומים. בית הדין הסיק מכך כי

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

המערער לא חש מאוים על ידיהם בתקופה שקדמה לאירוע הירי, לפחות לא במידה שהצריכה פנייה מצידו למשטרה.

ז. מבין שלושת כיווני החקירה עליהם הצביע המערער, רק כוון החקירה הקשור לעבודתו נבדק על ידי המשטרה, וכאמור הוחלט על ידה לסגור את התיק. גם אם עשתה כן מחוסר ראיות ולא מחוסר אשמה, "ניתן ללמוד מההחלטה של המשטרה והפרקליטות בעניין זה שהראיות שנאספו ואשר יש בהן כדי להצביע על מעורבותו של מר ב' בתקיפה לא עמדו ברף מספיק כדי להצדיק הגשת כתב אישום כנגדו, מה שיש בו כדי לחזק את המסקנה בדבר מעורבותם של גורמים אחרים, לרבות בהקשר של הפרשה".

ח. עוד יש לקחת בחשבון את שני אירועי הירי הנוספים שהיו מכוונים כלפי המערער, ולא אירעו במקום עבודתו. כיוון שסביר להניח שיש קשר בין שלושת אירועי הירי - "יהיה זה מאולץ בתיק זה ובנסיבותיו... לקבוע כי ניסיון הירי קשור למקום העבודה אך ורק בגלל שהתקיים במקום עבודתו של התובע".

10. בית הדין סיכם וקבע כי בהעדר ידיעה בדבר מבצע הירי, "עלינו לבחון מיהו הגורם שנראה לנו הסביר ביותר אשר ביקש לפגוע בתובע", כאשר "על פי הגיונם של דברים וסבירותם, הגרסה המסתברת יותר לרקע לאירוע הירי אינה זו הקשורה לתקיפה על ידי מר ב'... אלא על רקע איומים אחרים על חייו ושלומו של התובע לאור הפרשה". משכך, יש לקבוע כי המוסד סיפק הסבר חלופי סביר לאירוע הירי, שאינו בעל זיקה כלשהי לעבודתו של המערער, ועמד בנטל להראות כי הסבר חלופי זה מהווה רקע סביר יותר לאירוע הירי.

משכך, התביעה נדחתה, ללא צו להוצאות, והובהר כי ככל שתתגלנה ראיות חדשות שיצדיקו לדעת משטרת ישראל את פתיחת התיק ואשר יצביעו על קשר מבוסס בין אירוע הירי לאירוע התקיפה - יהא רשאי המערער, תוך פרק זמן סביר לאחר מכן, לחדש את תביעתו למוסד.

טענות הצדדים בערעור

11. המערער טוען כי טעה בית הדין האזורי בדחותו את התביעה, ובקבעו כי עלה בידי המוסד לסתור את חזקת הסיבתיות הקבועה בסעיף 83 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

משולב), התשנ"ה - 1995 (להלן: **החוק**). המערער מדגיש כי טענת הקשר בין אירוע הירי לבין הפרשה נטענה על ידי המוסד בעלמא, והיא לא נתמכה באף מסמך או עדות אובייקטיביים. נהפוך הוא - מחומר הראיות עולה בבירור שעד היום לא פוענח אירוע הירי, ואין אף בדל ראיה שמוביל לחשוד זה או אחר. לכן לא ניתן היה לדחות את התביעה, ולקבוע שהמוסד עמד בנטל המוטל עליו, על סמך השערות וסברות שמקורן בידיעות עיתונאיות. בהעדר דרך לבחור בין כיווני החקירה השונים, וכאשר כל אחד מהם יכול להתיישב עם השכל הישר וההיגיון - שומה היה על בית הדין לקבוע שלא עלה בידי המוסד לסתור את חזקת הסיבתיות.

12. המערער מוסיף כי החשוד היחידי שנעצר בקשר לאירוע הירי הוא מר ב', שנעצר בעת ששהה בדירת מסתור אצל קרובי משפחתו, עקב העובדה שאיים בעבר על המערער בנוכחות צדדים שלישיים והמערער הצביע עליו כעל חשוד אפשרי. המערער מדגיש כי מדובר בעבריין מורשע בעל עבר פלילי עשיר ביותר (כפי שהוכח באמצעות פסקי דין והחלטות העוסקים בו), ובוודאי שלא ניתן היה לשלול את אחריותו או לקבוע שהאפשרות לכך פחות סבירה מאפשרויות אחרות. בית הדין אמנם התרשם ש"סביר יותר" שאירוע הירי קשור לפרשה אך לא היו לו כלים לקבוע זאת, והראיה הטובה ביותר לכך היא שאף המשטרה עצמה לא הגיעה למסקנה זו ואף לא עצרה כל חשוד הקשור לכך.

13. המערער מוסיף, לגבי שני אירועי הירי הנוספים שאוזכרו בפסק הדין, כי באירוע הראשון - מיום 2.9.13 - ניסה מתנקש להיכנס למועדון ולירות בו, ולמרבה המזל המערער נעל את דלת המועדון וכך נמנע אסון. לטענתו, מר ב' נעצר על ידי המשטרה גם לאחר אירוע זה, לאחר שנמצא בסמוך למועדון כשהוא מתנשף ומזיע ולובש בגדי חורף במהלך חודש ספטמבר. ביום 18.2.13 אירע אירוע הירי השלישי, כאשר מתנקש המתין למערער בחניית ביתו וירה לכוון רכבו (בו שהתה אותה עת אשתו) שני כדורים, שלא פגעו באיש. בעקבות אירוע שלישי זה התנגדה המשטרה לחזרת המערער לעבודתו במועדון, שהנו מקום ציבורי ושוקק חיים, והמערער קיבל שירותי אבטחה מהמשטרה למשך כשנה וחצי במהלכן לא עבד.

המערער מדגיש כי אותם שירותי אבטחה הסתיימו בסוף שנת 2015, מועד בו הוצא מ"רשימת המאוימים", וזאת דווקא כאשר העבריין חזר ארצה, ובעוד שלאחיו

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

ממשיך להינתן "סל אבטחה" מלא עד היום. לשיטתו, הדבר מלמד כי המשטרה עצמה אינה קושרת בין העבריין לבין ניסיונות ההתנקשות בו. המערער מוסיף כי מאז האירוע השתנו חייו כליל, הוא אינו עובד, לקה במחלת כליות קשה והנו מוכר כיום כנכה (בנכות כללית) בשיעור 100% ובדרגת אי כושר מלאה.

14. המוסד תומך בפסק דינו של בית הדין האזורי, מטעמיו. המוסד סבור כי אין להתערב בקביעתו העובדתית של בית הדין, שניתנה לאחר שמיעת עדותו של המערער ועיון בהודעותיו למשטרה, לפיה "הגם שמדובר היה באירוע שהתרחש בעת עבודתו של המערער, הרי שהגורם הסביר ביותר שביקש לפגוע במערער, אינו קשור לעבודתו". המוסד טוען כי אין הצדקה להתערבותה של ערכאת הערעור בקביעה זו, המבוססת בין היתר על התרשמותו הבלתי-אמצעית של בית הדין מהראיות שהוצגו לפניו.

15. המוסד מוסיף וטוען כי בהתאם להלכה הפסוקה, די בהגיונם של דברים וסבירותם על מנת להביא למסקנה כי מעשה תקיפה - גם אם אירע תוך כדי העבודה - התרחש על רקע אישי, כך שחזקת הסיבתיות לא תסייע. עוד נקבע בפסיקה, כי "יש ליתן משקל רב יותר לגרסתו של הנפגע כפי שהיא עולה באופן ספונטני מיד לאחר האירוע, עוד בטרם שהיה הנפגע ער למשמעותם המשפטית של דבריו" (עב"ל (ארצי) 10-06-35207 המוסד לביטוח לאומי - אניס עבד אלחלים 13.3.11; להלן: **עניין אלחלים**)). במקרה שלפנינו, החשד הראשון שהעלה המערער לאחר הירי בהודעתו הראשונה למשטרה נגע לפרשה, כאשר החוקר הוא ששאל אותו מיוזמתו על מר ב' ומר ר' והמערער ציין כי אין לו סכסוך איתם. המערער אף ביקש, בהודעתו השנייה במשטרה, כי המשטרה תגן עליו, ולשיטת המוסד הדבר מלמד כי חשש מפגיעה בו בשל הפרשה.

16. המוסד מוסיף וטוען כי לפחות אחד ממקרי ההתנקשות הנוספים במערער לא בוצע בזמן העבודה, והדבר מלמד כי כל אירועי הירי "קשורים לגורם מחולל אחד המבקש לפגוע במערער מסיבות שאינן קשורות לעבודה, אלא על רקע אחר".

לחלופין, גם אם ייקבע כי הסבירות שהירי בוצע על ידי מר ב' אינה פחותה מהאפשרויות האחרות, עדיין לא מתקיים מבחן ה"עקב". זאת, שכן העובדה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

שהמערער הותקף במהלך ועקב עבודתו על ידי אביו של מר ב' אינה הופכת את ניסיון הנקמה של בנו - שהתרחש כשנה וחצי לאחר אירוע התקיפה - כקשור לעבודתו.

17. ראוי לציין כי בסיכומיו בכתב לא כפר המוסד בהעברת נטל הראייה אליו לאור חזקת הסיבתיות. בדיון שנערך לפנינו טען ב"כ המוסד כי חזקת הסיבתיות "מעבירה את נטל הראייה ולא נטל הטענה". היינו, כאשר גם המערער עצמו, בהגינותו, לא טוען בוודאות כי נפגע עקב העבודה - "הוא לא טוען למילוי אחד התנאים ולכן גם נטל השכנוע לא עובר".

דיון והכרעה

18. לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים בעל פה ובכתב, לפסק דינו של בית הדין האזורי ולכלל חומר התיק, הגעתי למסקנה כי ככל שדעתי תישמע - דין הערעור להתקבל ויש להכיר באירוע הירי מיום 3.3.11 כפגיעה בעבודה כמשמעותה בחוק. להלן יפורטו טעמי לכך.

19. סעיף 79 לחוק מגדיר תאונת עבודה כ"תאונה שאירעה תוך כדי ועקב עבודתו אצל מעבידו או מטעמו, ובעובד עצמאי - תוך כדי עיסוקו במשלח ידו ועקב עיסוקו במשלח ידו". נדרשת לפיכך, ככלל, הוכחתם של שני יסודות - יסוד הזמן ("תוך כדי עבודתו") ויסוד הקשר הסיבתי ("עקב עבודתו"), כאשר יסוד הקשר הסיבתי הוא העיקרי מבין השניים (בג"צ 1262/94 זילברשטיין נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מח (4) 837 (1994); להלן: בג"צ זילברשטיין).

חשיבותו של יסוד הזמן נובעת מחזקת הסיבתיות הקבועה בסעיף 83 רישא לחוק, לפיה "תאונה שאירעה לעובד תוך כדי עבודה רואים אותה כתאונה שאירעה גם עקב העבודה, אם לא הוכח ההיפך...". כאשר אירוע תאונתי התרחש תוך כדי העבודה (ובמקרה שלנו גם במקום העבודה) - קמה לפיכך חזקה עובדתית לפיה התרחש גם "עקב" העבודה, וזאת אלא אם מוכיח המוסד אחרת. לא מקובלת עלינו בהקשר זה טענת המוסד לפיה הנטל עובר רק ככל שהמבוטח טוען בוודאות לקשר סיבתי, שכן המבוטח זכאי ליהנות מהחזקה העובדתית שקבע המחוקק גם במצבי עמימות בהם אין ידיעה חד משמעית בדבר הקשר הסיבתי.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

20. על אף שהנטל מוטל על המוסד, נקבע בפסיקה כי "אין צורך במידת שכנוע העולה מכל ספק" בדבר סיבת התקיפה, ולעיתים די ב"הגיונם של דברים וסבירותם, כדי להביא למסקנה כי הוכח שהתקיפה הייתה על רקע אישי, כך שחזקת הסיבתיות... לא תעמוד למבוטח" (דב"ע (ארצי) נד/0-232 המוסד לביטוח לאומי - ד"ר שורא רדא, פד"ע כ"ז 525 (1994); להלן: עניין רדא; עב"ל (ארצי) 64694-09-14 מופיד אגבאריה - המוסד לביטוח לאומי (22.10.15); להלן: עניין אגבאריה; עב"ל (ארצי) 20642-06-15 מוטי פרי - המוסד לביטוח לאומי (18.5.17); להלן: עניין פרי). המבחן העיקרי "הוא מידת הזיקה שבין האירוע לעבודה... אף אם התקיפה אירעה לעובד תוך כדי עבודתו, אולם נעשתה על רקע אישי, מבלי שהיה לה קשר לעבודתו של הנפגע או בלא תרומה של העבודה לתקיפה, לא תוכר התקיפה כתאונת עבודה" (עניין אלחלים).

משמעות הדברים הינה כי ככל שבית הדין משתכנע, על סמך מאזן הסתברויות, כי סביר יותר שהתקיפה אירעה על רקע אישי וללא זיקה לעבודה - אין להכיר בה כתאונת עבודה (בג"צ זילברשטיין; עניין אלחלים; עב"ל (ארצי) 137/10 יואב סיני - המוסד לביטוח לאומי (5.1.11)).

21. במקרה שלפנינו שוכנע בית הדין האזורי כי סביר יותר שאירוע הירי אירע על רקע אישי (הפרשה), מאשר בזיקה לעבודתו של המערער במועדון. קביעה זו היא אמנם קביעה עובדתית במהותה, אך בנסיבות המקרה שוכנענו כי יש הצדקה להתערב בה. בית הדין לא קבע ממצאי מהימנות כלשהם ביחס לעדותו של המערער שהעיד בפניו (והיה העד היחיד), אלא ביסס את קביעתו על חומר הראיות שהוגש לפניו (וכלל בעיקר את הודעותיו של המערער במשטרה). בנסיבות אלו, אין יתרון משמעותי לערכאה הדיונית על פני ערכאת הערער, ולא שוכנענו כי ניתן להגיע למסקנותיו העובדתיות של בית הדין האזורי על סמך הראיות הדלות שהוצגו.

22. בית הדין האזורי הסיק מהודעותיו של המערער במשטרה כי חשדו הראשון של המערער היה קשור לפרשה, אך מסקנתנו מקריאת ההודעות שונה. כך, בהודעתו הראשונה שנגבתה בסמוך לאחר אירוע הירי נשאל המערער אם הוא מסוכסך עם מאן דהוא והשיב בשלילה; כאשר נשאל שאלה זו שוב - השיב שוב בשלילה, והוסיף "אבל אני אח של... המעורב בפרשה ואני מבקש שתדאגו ליידע את אחי על

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

המקרה". כאשר נשאל שוב מי יכול היה לעשות זאת, השיב - "אין לי מושג". בשלב זה שאל אותו החוקר מיוזמתו אם הוא מכיר את מר ר' והמערער השיב בחיוב, ובהמשך השיב כי "אין לי איתו כלום"; כי הוא מכיר את בנו; וכי אין לו סכסוך עמו.

המערער נשאל בחקירתו הנגדית מדוע השיב כי אין לו סכסוך עם משפחת מר ב' והשיב כי אין היגיון בתשובות אלו (שהרי ידוע כי מר ר' ישב בכלא בשל תלונה שהמערער הגיש נגדו) וככל הנראה השוטר לא הבין אותו נכון, כאשר יש לקחת בחשבון כי נחקר כשעה לאחר הירי ובעודו בבית החולים. ואכן, בשאלה שלאחר מכן נשאל המערער על ידי החוקר אם "היה לך עם מר ב' משהו בעבר", והשיב כי "כן, לפני חצי שנה בערך הוא נכנס למועדון כשהיה עצבני ושיכור..." (ובהמשך סיפר על אירוע התקיפה - הגם שאין חולק כי מי שביצע אותו הוא מר ר' ולא בנו, והמערער הצביע על כך כאינדיקציה נוספת לכך שלא הובן באופן מדויק על ידי השוטר במהלך אותה חקירה).

מלבד אזכור טכני של אחיו של המערער ובקשה כי יודיעו לאחיו על אירוע הירי בהתחשב בכך שהוא כלוא - מכלול ההודעה אינו מלמד לטעמנו כי המערער חשד בשלב זה דווקא בעברין או מי מטעמו, וכראיה - כי כלל לא נשאל בקשר לכיוון זה במהלך חקירתו הראשונה על ידי החוקר.

23. בהודעתו השנייה במשטרה (יום למחרת אירוע הירי) ציין המערער כי יש לו שלושה כיווני חקירה אפשריים (יצוין בקשר לכך כי הכתב בחלק מההודעה אינו קריא, וגם בבית הדין האזורי התגלה קושי להבין את הכתוב במלואו). החשוד הראשון שצוין על ידו הוא מר ב', שהיה חניך שלו בעבר במועדון, תוך פירוט נרחב של איום מפורש ששמע ממנו בזמן שאביו היה עצור, ולרבות טענה כי למחרת אותו איום תקף מר ב' את בנו של אחד מחבריו של המערער ששהו לצידו בזמן השמעת האיום. חשוד שני שהוזכר הוא העברין. חשודה שלישית שצוינה היא עורכת דין שהמערער הגיש נגדה תלונה בקשר לפרשה. מספר ימים לאחר מכן נחקר המערער בשלישית, וחזר על אמירות דומות.

קריאת שלוש ההודעות כמכלול אינה מלמדת לטעמנו כי החשד הראשון, או העיקרי, שעלה במוחו של המערער קשור דווקא לפרשה, ואף איננו סבורים כי עולה מהן כי המערער חשש דווקא מהעברין בתקופה שקדמה לאירוע הירי. המערער

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

אמנם ציין בהודעתו מפגש אקראי בבית הכנסת עם אחיו של העבריין (אותו הזכיר בית הדין בהנמקתו) אך ציין במקביל לכך כי פגש גם את העבריין עצמו (ולא רק את אחיו) כשלושה שבועות טרם אירוע הירי, כאשר "הוא הסתכל עלי ואני עליו, שנינו חייכנו האחד לשני, וזה כל המפגש. כשהעבריין גם לפני הפרשה, הוא היה במועדון איפה שאני עובד, הוא שיחק איתי מטקות וטניס שולחן. לי לא היו יחסים איתו של אויב, לא הרגשתי מאוים על ידו" (הציטוט הנו מחקירתו הנגדית של המערער, אך דברים דומים נאמרו על ידו גם בהודעתו במשטרה).

לטעמנו עולה ממכלול ההודעות כי למערער אכן לא היה כל מושג מי ביקש לפגוע בו, כאשר חשש מאוד מכך (שכן הרגיש שאינו יודע ממי עליו להיזהר), ולכן ניסה לסייע למשטרה במידת האפשר לאתר חשודים פוטנציאליים, תוך אזכור כל נתון שעשוי להיות רלוונטי לרבות מפגש אקראי שהיה לו עם מי מהם בתקופה האחרונה. עם זאת וכאמור לעיל איננו סבורים כי המערער שם דגש בהודעותיו על חשש מהעבריין או בקשר לפרשה דווקא; נהפוך הוא - הדגש שהושם בשלוש החקירות הוא דווקא על כיוון החקירה הקשור למר ב'.

24. בית הדין האזורי נימק את דחיית התביעה, בין היתר, בכך שגרסת המערער לגבי האיום ששמע ממר ב' במהלך מעצרו של אביו הועלתה לראשונה בחקירתו הנגדית. אלא, שהמערער פירט את המפגש שלו עם מר ב', ואת האיום המפורש שהושמע כלפיו במהלכו (לרבות תקיפת בנו של חברו יום למחרת), כבר בחקירתו השנייה בפני חוקר המשטרה יום לאחר אירוע הירי; חזר עליה בהרחבה גם בהודעתו בפני חוקר המוסד (שהוגשה לתיק בית הדין האזורי); ואף ציין אותה (אם כי ברמז) בתצהירו (סעיף 21) - ובהתאם נשאל על כך בחקירתו על ידי ב"כ המוסד ולא העלה זאת מיוזמתו. גם בדיון המוקדם בבית הדין האזורי ציין ב"כ המערער כי "לפני אירוע הירי מר ב' איים על התובע" (פרוטוקול מיום 22.10.12).

המערער חזר אם כך שוב ושוב ובאופן עקבי על הטענה, כי במהלך מפגש אקראי עם מר ב' בעת שאביו של האחרון היה במעצר נשאל על ידו "מדוע הכנסתי את אביו לבית סוהר" ולאחר מכן אוים על ידו, כאשר "חשבתני פעמיים האם להגיש נגדו תלונה ובסוף לא הגשתי כי ריחמתי עליו". בנוסף חזר המערער, פעם אחר פעם, על הטענה כי למחרת אותו מפגש נתקל מר ב' באחד מחבריו של המערער שנכחו במפגש,

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

אמר לו "שהוא לא בסדר שהוא ישב איתי" ולאחר מכן תקף את בנו של החבר אשר ניסה להתערב בשיחה. גרסה זו, שכאמור הועלתה לראשונה ובאותו אופן יום לאחר אירוע הירי ומספר פעמים מאז, לא נסתרה בכל דרך על ידי המוסד ויש בה כדי לתמוך באפשרות שמר ב' קשור לאירוע הירי (מובן מבלי לקבוע מסמרות בקשר לכך, ולצרכי ההליך שלפנינו בלבד).

25. לאמור לעיל נוסף כי מלבד שלוש הודעותיו של המערער במשטרה - המוסד לא הגיש כל ראיה שיש בה כדי לנסות ולסתור את חזקת הסיבתיות, על אף שהנטל מוטל עליו כמפורט לעיל, מלבד קטעי עיתונות שאין להם כל משקל ראייתי. כך, ולמשל, המוסד יכול היה לזמן את אחד מחוקרי המשטרה על מנת לשפוך אור על האפשרויות השונות, או לנסות להראות כי בתקופה הרלוונטית לאירוע הירי היה חשש גדול יותר לפגיעה בשל הפרשה (למשל - ככל שבאותה עת שוחרר מאן דהוא ממאסר, או ככל שבאותה עת היו ניסיונות פגיעה גם בבני משפחה נוספים של מי שהיו מעורבים בפרשה), כאשר יש לזכור כי אירוע הירי התרחש כחמש שנים לאחר הפרשה, מבלי שהיו ניסיונות פגיעה במערער טרם לכן.

גם העובדות שאינן במחלוקת - ובראשן העובדה כי רק מר ב' נעצר על ידי המשטרה כחשוד באירוע הירי ופרט לכך לא נעצר אף חשוד אחר - אינן תומכות בקשר בין אירוע הירי לבין "הפרשה" או כל אירוע אישי. נהפוך הוא - העובדה כי מר ב' נעצר על ידי המשטרה מלמדת כי זהו קו החקירה שנראה למשטרה כמסתבר ביותר בתקופה הראשונה שלאחר אירוע הירי, מבלי שהוכח כי חל שינוי בכך מאז.

אשר לאירועי הירי הנוספים שבית הדין אזכר בפסק דינו - ראוייה לציון החלטתו של בית הדין מיום 2.2.14 לפיה "אין לפתוח את התיק לעניין "ניסיון חיסול" מהתקופה האחרונה", ובהתאם לכך ניתן צו לסיכומים תוך סירוב לשמוע ראיות נוספות בקשר לאירועי הירי הנוספים. בהתחשב בכך, וכאשר לא הובאו ראיות כלשהן לעניין אירועי הירי הנוספים ואף לא הוצגו חקירות המשטרה בקשר אליהם - איננו סבורים כי ניתן היה לבסס את פסק הדין על קיומם של אירועי ירי נוספים או ללמוד מהם דבר-מה לגבי אירוע הירי מושא ההליך שלפנינו. בהקשר זה יצוין מעבר לצורך כי אחד מהאירועים הנוספים התרחש אף הוא במקום עבודתו של המערער.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

26. לאמור לעיל יש להוסיף כי המערער ציין במהלך הדיון לפנינו כי המועדון ממוקם בשכונה שרמת העבריינות בה גבוהה. גם בהודעתו לפני חוקר המוסד ציין המערער כי "המועדון נמצא בשכונה שיש בה בעיות סוציאקונומיות וכבר בעבר הוצת (ככל הנראה שכן כתב היד אינו ברור - ס.ד.מ) פעמיים...". בהמשך ציין כי "אני עובד עם נוער ותושבים בשכונה קשה מבחינה סוציאקונומית והמצב שם קשה ויש פשיעה רבה באותה שכונה ואני שם לא חביב כנראה על השוליים ואולי מישהו החליט לעשות מעשה כזה בגלל חשבון שפתח עימי ואני אפילו לא יודע עליו". עוד הוסיף כי "היו ויש כל הזמן איומים כלפי מתוקף תפקידי במועדון בשל צביון מיוחד... הבעיה היא עם השוליים... היו מקרים של השחתת ציוד אך ירי על זה לא חשבת".

גם דברים אלו, שלא נסתרו על ידי המוסד, תומכים בקשר אפשרי בין אירוע הירי לבין עבודתו של המערער, וזאת גם ללא קשר למר ב'. זאת, בשונה ממקרים אחרים (דוגמת עניין אלחלים) בהם לא הוצגה כל סיבה נראית לעין לתקיפה אפשרית שיש לה זיקה לעבודה.

27. לסיום ולעניין הטענה החלופית שהעלה המוסד, אציין כי ככל שהירי בוצע על ידי מר ב' - אני סבורה כי יש בו משום זיקה מספקת לעבודתו של המערער, בהתחשב בכך שההיכרות בין המערער למר ב' נבעה מהיותו של האחרון חניך לשעבר במועדון, וכאשר הירי בוצע (ככל שאכן בוצע על ידו) כנקמה על אירוע התקיפה שאין חולק שהיה לו קשר ישיר לעבודה.

28. בהתבסס על כל האמור לעיל, אני סבורה כי לא ניתן לקבוע מי עמד מאחורי אירוע הירי, כאשר האפשרות כי הירי קשור לעבודתו של המערער סבירה לפחות באותה מידה כמו אפשרויות אחרות. משמעות הדברים היא כי המוסד לא עמד בנטל, לסתור את חזקת הסיבתיות, ויש להכיר באירוע הירי כפגיעה בעבודה.

29. עיינתי בחוות דעתו של חברי הנשיא יגאל פליטמן, ואינני סבורה כי יש בינינו מחלוקת מהותית כלשהי. מקובלים עלי דבריו לגבי תכליתו של ענף ביטוח העבודה, ואף קביעתו כי אין לפרש את סעיף 83 סיפא "כפשוטו וכשלעצמו" אלא "על פי

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

סביבתו המשפטית והגיונה". בהתאם אף אני סבורה כי בדוגמאות שהובאו על ידי חברי, ובהן אין כל אינדיקציה אובייקטיבית לקשר כלשהו בין אירועי הירי לבין העבודה - אין להכיר באירועים אלו כפגיעות בעבודה, שכן סביר יותר שהתרחשו על רקע אישי. כפי שפירטתי לעיל, ההלכה הפסוקה כבר הכירה באפשרותו המוגבלת של המוסד להוכיח פוזיטיבית את סיבת הירי במקרים מסוג זה, ולכן קבעה כי די לצורך כך ב"הגיונם של דברים וסבירותם..." (עניין רדא). בהתאם קבעתי אף אני, בעניין אגבאריה ובעניין פרי שאוזכרו לעיל, כי בסיטואציות בהן התרחשו אירועי תקיפה "תוך כדי" העבודה, אך בלא שיש ראייה המצביעה על זיקה אפשרית כלשהי בינם לבין העבודה - אין להכיר בהם כפגיעה בעבודה.

משמעות הדברים מבחינה משפטית היא כי גם באירועי תקיפה או ירי - חלה חזקת הסיבתיות הקבועה בסעיף 83 סיפא לחוק, אך יישומה יבוצע בהתחשב בתכלית החוק. כל אירוע נבחן לגופו אך ככל שבמקום עבודה שאין בו מעשי אלימות מתרחש לפתע אירוע ירי המכוון באופן אישי לעובד מסוים, מבלי שמובא הסבר לקשר אפשרי בין הירי לבין העבודה (דוגמת שוד או סכסוך) - עובדות אלו כשלעצמן מלמדות כי סביר יותר שהירי בוצע על רקע אישי ודי בהצבעה על כך מצד המוסד, גם ללא הוכחה פוזיטיבית בדבר מבצע הירי וסיבתו, כדי לסתור את החזקה. אין הדבר דומה למקרה שלפנינו, בו הובאו ראיות ברורות המלמדות על קשר אפשרי בין הירי לבין העבודה (לרבות אירועי אלימות במקום העבודה ומעצר חשוד הקשור לעבודה על ידי המשטרה), ולכן לא ניתן לקבוע כי האפשרות ההפוכה - בדבר העדר קשר - סבירה יותר. בנסיבות מיוחדות אלו, בהן קיימת אינדיקציה לקשר אפשרי בין הירי לבין העבודה אך אין אפשרות לקבוע זאת באופן נחרץ - לא הצליח המוסד לטעמי לסתור את חזקת הסיבתיות, ולכן מוצדק להכיר באירוע הירי כפגיעה בעבודה כמפורט בהרחבה לעיל.

30. סוף דבר - לאור כל האמור לעיל, וככל שתישמע דעתי, הערעור יתקבל ואירוע הירי מיום 3.3.11 יוכר כפגיעה בעבודה. המוסד יישא בהוצאות המערער בשתי הערכאות בסך של 7,500 ₪, לתשלום תוך 30 יום מהיום.

הנשיא יגאל פליטמן

1. "אירוע הירי"

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

"ביום 3.3.11 בעת שהמערער ישב במשרדו במועדון נכנס לחדרו אדם רעול פנים, ירה ברגליו מספר יריות ונמלט מהמקום (להלן – אירוע הירי). כתוצאה מהירי נפגע המערער ברגלו השמאלית..." (סעיף 3 לדעת חברתי, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה).

2. "יורה דעה"

לדעת חברתי "לא ניתן לקבוע מי מאחורי הירי כאשר האפשרות כי הירי קשור לעבודתו של המערער סבירה לפחות באותה מידה כמו האפשרויות האחרות".
לכן משמעות הדברים היא, כי המוסד לא עמד בנטל לסתור את חזקת הסיבתיות שבסעיף 83 לחוק לפיה - "תאונה שארעה לעובד תוך כדי עבודה רואים אותה כתאונה שאירעה גם עקב העבודה, אם לא הוכח ההיפך, ולכן יש להכיר באירוע הירי כפגיעה בעבודה".
(סעיף 28 לדעתה).

3. הפסנתרן הספרן והסייעת בן

א. הפסנתרן – נניח שביום 3.3.11 בעת שהפסנתרן ניגן בלובי המלון, נכנס ללובי רעול פנים, ירה ברגלו השמאלית מספר יריות ונמלט מהמקום (להלן – אירוע הירי).

לדעת חבריי, "כיוון שלא ניתן לקבוע מי עמד מאחורי הירי, והאפשרות שהירי בוצע על רקע העבודה סבירה כמו האפשרויות האחרות" - יש להכיר באירוע הירי כתאונת עבודה על פי החזקה שבחוק כל עוד המוסד לא הוכיח ההפך. למרות, שנגינת פסנתרן בלובי מלון אינה כרוכה על פי טיבה בסיכון סביר לירי על ידי רעול פנים, ועל פני הדברים אין כל קשר בין אירוע הירי לעבודה. ולמרות, שהעלאת השערות לגבי קיום או אי קיום מניע אפשרי אצל אחר, שאפשר שמקשר בין אירוע הירי לעבודה - אינה מעלה או מורידה משמדובר בסיכון אישי שעל האיש הטוען לו להוכיחו.

ב. הספרן – נניח שביום 3.3.11 בעת שהספרן ישב במשרדו בספריית השאלת הספרים והסרטים, נכנס למשרדו אדם רעול פנים וירה ברגלו השמאלית מספר יריות ונמלט מהמקום (להלן – אירוע הירי).

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

לדעת חבריי, "כיוון שלא ניתן לקבוע מי עמד מאחורי הירי והאפשרות שהירי בוצע על רקע סבירה העבודה כמו האפשרויות האחרות" יש להכיר באירוע הירי כתאונת עבודה, על פי החזקה שבחוק, כל עוד לא הוכיח המוסד ההיפך. למרות, שעבודת ספרן בספרייה אינה כרוכה על פי טיבה בסיכון סביר לירי על ידי רעול פנים ועל פני הדברים אין כל קשר בין אירוע הירי לעבודה. ולמרות, שהעלאת השערות לגבי אפשרות קיום או אי קיום מניע אפשרי אצל אחר, שאפשר שמקשר בין אירוע הירי לעבודה - אינה מעלה או מורידה משמדובר בסיכון אישי שעל האיש הטוען לו להוכיחו.

ג. הסייעת בגן – נניח שביום 3.3.11 בעת שהסייעת בגן, לאחר שהשכיבה את הפעוטות למנוחת הצהריים, ישבה במטבח הגן והכינה ארוחת ארבע ותוך כדי כך, כשהיא מהרהרת בסרטו של פרנסואה טריפו "מי ירה בפסנתרן" ששאלה אמש מהספרן בספרייה הסמוכה, נכנס למטבח אדם רעול פנים וירה ברגלה השמאלית מספר יריות ונמלט מהמקום (אירוע הירי).

לדעת חבריי, "כיוון שלא ניתן לקבוע מי עמד מאחורי הירי והאפשרות שהירי בוצע על רקע העבודה; סבירה כמו האפשרויות האחרונות" - יש להכיר באירוע הירי כתאונת עבודה על פי החזקה שבחוק כל עוד המוסד לא הוכיח ההיפך. זוהי הילכת "הגל החדש" בפסיקה הנוגעת לענף ביטוח נפגעי עבודה, המתעלמת מסיכוני מקום העבודה ומתייחסת רק לזמן העבודה, ומטילה על המוסד את הנטל, על פי סעיף 83 רישא לחוק, לסתור נסיבות אישיות של קרות אירוע בעבודה שאין זה סביר לקשור אותן לעבודה; שעה שנסיבותיה האישיות ככל שהן ידועות, ידועות לבטח טוב יותר למבוטח מאשר למוסד, הניזון ממנו לגביה, ולכן חובת הוכחתן היא על המבוטח.

4. "הסיכון והביטוח"

א. הפרשנות האמורה לחזקת "התוך כדי עבודה" שבסעיף 83 רישא, המקימה את חזקת "העקב העבודה", "אם לא הוכח ההיפך" על ידי המוסד, הינה פרשנות מילולית נטולת רקע והקשר ולכן אין לקבלה.

ב. יש לשים אל לב שהמקרה שלפנינו נוגע לפרק החוק של "ענף ביטוח נפגעי עבודה" לגביו אין להתעלם משניים אלה:

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

ראשית – גם לקוי הקשור לעבודה לא יוכר כפגיעה בעבודה אם הוא איננו עונה על דרישות החוק והפסיקה להכרה באותו ליקוי כפגיעה בעבודה; שהרי בעיקרון דמי ביטוח נפגעי עבודה נועדו לממן את גמלאות ביטוח נפגעי עבודה המשולמים על פי דין. לכן מחלה הקשורה לעבודה ואינה בגדר, תאונה בעבודה, מחלת מקצוע או מיקרוטראומה – לא תוכר כפגיעת עבודה.

שנית – שיעור דמי ביטוח נפגעי עבודה קשור לסיכוני הפגיעה בעבודה במקום העבודה. לכן מכוח החוק, בתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח בפני פגיעה בעבודה) תשי"ד-1954 (להלן – **התקנות**) נקבע (בתקנות 1 ו-2) כזאת:

1. **לעניין קביעת שיעור דמי הביטוח מפני פגיעה בעבודה (להלן – דמי סיווג הביטוח) מסווגים את כל המפעלים, הפעילות והשירותים (להלן – מפעלים) לענפים, קבוצות וסעיפי סיכון כמפורט בתוספת הראשונה.**

2. (א) **שיעור דמי הביטוח, שהמעביד חייב לשלם בעד ביטוח עובדיו במפעל פלוני הוא כנקוב בתוספת הראשונה לצד סעיף הסיכון המתייחס לאותו מפעל."**

5. חזקות הפגיעה בעבודה

א. סעיף 80 לחוק, המקים את חזקת התאונה בעבודה בדרך מהמעון לעבודה וממנה – מתייחס לסיכוני הדרך במסלול מוגדר ולא לסיכונים אחרים. לכן תאונה בדרך שארעה שלא עקב סיכון דרך לא תוכר כתאונת עבודה, אלא אם התובע, ולא המוסד, הוכיח אחרת.

ב. סעיף 79 לחוק, המקים את חזקת הפגיעה בעבודה לגבי מחלות מקצוע המנויות בתקנות, שהעובד או העובד העצמאי חלו בהן עקב עבודתם או משלח ידם כאמור בתקנות - מתייחס למחלות המקצוע שסביר שקיים לגביהן קשר בין העבודה למחלה, לכן מחלה שאינה נמנית על רשימת מחלות המקצוע לא תוכר כפגיעה בעבודה אלא אם התובע, ולא המוסד, הוכיח אחרת.

ג. הוא הדין לגבי סעיף 83 רישא לחוק. סעיף זה מקים את חזקת הסיבתיות אך ורק לגבי אותן תאונות, שקיים סיכוי סביר שתקריינה לעובד, לאור אופיו וסיכוניו של מקום עבודתו. לכן למשל, אם עובד מחליק ומועד בזמן העבודה ונפגע ברגלו השמאלית; אזי, משסביר שעובדים ימעדו תוך כדי עבודה למשל

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

עקב הליכה מהירה או ריצפה חלקה; סביר לקבוע, כי המעידה ארעה עקב סיכוני מקום העבודה, ולכן יש להכיר בפגיעה כפגיעה בעבודה, כל עוד המוסד לא הוכיח אחרת, למשל שמדובר בנפילה אדיופטית.

6. הירי ומטרת החוק

א. לאור האמור, סעיף 83 סיפא לא ראוי להתפרש כפשוטו וכשלעצמו, דהיינו שכל מה שקרה בזמן העבודה קרה עקב העבודה כל עוד לא הוכיח המוסד אחרת; אלא הוא ראוי להתפרש על פי סביבתו המשפטית והגיונה, לפיה - חזקת הסיבתיות תקום כשקיים סיכוי סביר שהתאונה שקרתה לעובד בזמן עבודתו ארעה עקב הסיכונים שסביר להניח שמקים מקום העבודה.

ב. תאונה שלא סביר ליחסה לסיכוני מקום העבודה של המבוטח, אלא לנסיבות אישיות של הנפגע. נסיבות אלה יכולות להיות קשורות או לא קשורות לעבודה כדעת חברותי במקרה שלפנינו. אולם כיוון שמדובר בתאונה עקב סיבות אישיות ולא עקב סיכון שנושא מקום עבודה – על המבוטח המכיר נסיבותיו האישיות טוב מהמוסד הניזון ממנו לגביהן, חובת הוכחת אותן נסיבות אישיות הקשורות לעבודתו, וככל שלא הוכיח נסיבות שכאלה תדחה תביעתו.

ג. אותה חובת הוכחה הינה כמובן, מעבר להעלאת השערות לגבי אפשרויות היפותטיות כאלה או אחרת לקיום מניע אפשרי לדעת הנפגע, לגבי מניע אפשרי של אחר, שניתן לקשור לפיו בין אירוע הירי לעבודה; וזאת אפילו תוך התעלמות מקיומן של השערות היפותטיות הפוכות לקיום מניע אפשרי לפיו לא ניתן לקשור בין אירוע הירי לעבודה. ככל שייפסק אחרת, יוטל על המוסד ככלל, נטל שלא יוכל להרימו ושלא הוא אמור להרימו אלא המבוטח שנפגע.

ד. משהשערה המעלה את האפשרות כי מניע הירי קשור לעבודה אינה אלא בגדר השערה ומה גם שהיא סבירה כמו ההשערה ההפוכה המעלה את האפשרות שמניע הירי אינו קשור לעבודה; ומששתיהן אינן אלא בגדר השערות ספקולטיביות לגבי מניע אפשרי לירי; ומשמעבר למניע אפשרי כזה או אחר אין כל נסיבות הקושרות בין אירוע הירי לעבודה; ומשעבודה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

במועדון אינה כרוכה על פי טיבה בסיכון של ירי על ידי רעול פנים; ולא הוכח אחרת על ידי המערער – אין להכיר באירוע הירי בו נפגע כתאונה בעבודה.

ה. חרף כל האמור לעיל, חברתי איננה סבורה "כי יש בינינו מחלוקת מהותית כלשהי", ומקובלים עליה דברי לעניין "תכליתו של ענף ביטוח העבודה, כפי שאין לפרש את סעיף 83 רישא כפשוטו וכשלעצמו אלא על פי סביבתו המשפטית" (סעיף 29 לדעתה).

דא עקא שחרף חפצי להימנע ממחלוקת חוששני שקיימת בינינו מחלוקת ועוד מהותית. הדוגמאות שהובאו ואופן ראיית חברתי אותן, מדגימות טיבה של אותה מחלוקת.

ו. לדעת חבריי, כדעתי, אירוע הירי במערער, שעבד במועדון, על ידי רעולי פנים – אינו כשלעצמו בגדר סיכון שמקים מקום העבודה.

לדעת חבריי, המקובלת עלי, לגבי הנסיבות האישיות של אירוע הירי, אזי: "עולה ממכלול ההודעות כי למערער אכן לא היה כל מושג מי ביקש לפגוע בו". (סעיף 23 לדעתה), ולכן – "לא ניתן לקבוע כי עמד מאחורי אירוע הירי, והאפשרות כי הירי קשור לעבודתו של המערער סבירה לדחות באותה מידה כמו אפשרויות אחרות". (סעיף 28 לדעתה).

משירי על ידי רעול פנים בעובד במועדון נוער אינו נכלל כאמור בין בסיכוני מקום העבודה של המערער, לא חלה לגביו חזקת הסיבתיות של סעיף 83 רישא; אלא על המערער להוכיח כי אירוע הירי, שבוצע על רקע נסיבותיו האישיות, הוא כזה, שניתן לקשור בינו לעבודתו במועדון. ברם, לדעת חברתי, למרות שהמערער לא הוכיח זאת, בכל זאת, יש להכיר באותו אירוע כתאונת עבודה.

ז. משאלה הם הדברים, המבחן, על פי תפיסתו הכוללת של הפרק בדבר ביטוח נפגעי עבודה לגבי סעיף 83 רישא – הינו מבחן סיכוני מקום העבודה, ולא מבחן זיקה סתמי, ערטילאי, והיפותטי, לגבי אפשרות קשר בין התאונה לעבודה, לאור סברת הנפגע לאפשרות קיום מניע אצל אחר, שיאפשר לקשור בין התאונה לעבודה.

ח. המטיל על המוסד את הנטל הזה מכוח חזקת הסיבתיות, לסתור נסיבות אישיות משוערות של תאונה שמשער התובע, לגבי אפשרות קיום מניע אצל אחר לפגיעה בו, שככל שיוכח אותו מניע, אפשר שיקום קשר בין העבודה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

לתאונה – מטיל עליו נטל שרק "הכל יכול", היכול להרים נטל שלא ניתן להרימו – יוכל להרימו; ואילו המוסד יהיה זקוק לחסדי שמים להוכחת אי קיומו של אותו קשר, אם זאת תהא הלכת בית הדין הארצי.

7. הערת שוליים

עיון בחוות דעתו המנומקת של חברי נציג ציבור מר וולפמן, מעלה, כי אין בה התייחסות לתורת הסיכון עליה מושתת ענף ביטוח נפגעי עבודה גם כשמדובר בסיכון אותו נושא מקום העבודה, להבדיל מסיכון אישי שבדומה לסיכון אדיופטי הטמון באיש עצמו - חובת הוכחת הקשר בינו לעבודה הינה על התובע. חובת הוכחה זו היא מעבר לספקולציה אפשרית המועלית לגבי אפשרות התכנותה. משעל תורה זו מושתתת דעתי, ובדעתו ישנה חזרה על דעת חברתי השופטת דוידוב אליה התייחסתי בדעתי – לא מצאתי טעם להתייחס לדעתו.

8. סיום שאינו סוף פסוק

דחיית הערעור כאמור איננה סוף פסוק; שכן, ככל שבעתיד תהיינה בידי המערער ראיות הקושרות את אירוע הירי לעבודתו, הוא יהיה רשאי תוך זמן סביר לפנות בשנית למוסד לבחינה חוזרת של תביעתו להכרה באותו אירוע כבתאונת עבודה.

השופטת רונית רוזנפלד

מקובלת עלי חוות דעתה של חברתי השופטת סיגל דוידוב מוטולה, לרבות התייחסותה לשוני בין המקרים המובאים בחוות דעת חברי הנשיא יגאל פליטמן, למקרה מושא הערעור.

נציג ציבור (עובדים) מר ויסאם עזאם

אני מצטרף לחוות דעתה של כבוד השופטת סיגל דוידוב מוטולה.

נציג ציבור (מעסיקים) מר שמואל וולפמן

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

לאחר שעיינתי בפסק דינה המקיף והממצה של כב' השופטת סיגל דוידוב מוטולה, אליה הצטרפה גם כב' השופטת רוזנפלד, הריני מסכים עם דעתן של שתי השופטות הנכבדות, ודעתן עדיפה בעיניי מדעתו של כב' הנשיא השופט פליטמן.

לצערי איני יכול להסכים עם נימוקיו של כבוד הנשיא מהטעמים הבאים:

1. גם אני סבור כי המקרים של הפסנתרן, הספרן והסייעת בגן אינם ממין העניין שלפנינו. באותם מקרים אכן הסיכון לירי רחוק ביותר ולפיכך מקום העבודה באותם מקרים שימש לא יותר מאשר זירה לירי ואכן אין כל קשר של סיבתיות בין עבודתם של הפסנתרן ודומיו לבין הפגיעה מהירי שאכן אירעה בעת העבודה. מאידך, מהראיות שעמדו גם לפני בית הדין קמא, לרבות מעצרו של מר ב' כחשוד יחיד, כאשר גם המשטרה לא העלתה כל אפשרות לקשר ל"פרשה", הרי שאין לקבוע כי למערער היו נסיבות אישיות שאינן קשורות כלל לעבודה. במיוחד השתכנעתי מהציטוטים שציטטה כב' השופטת דוידוב מוטולה מעדות המערער שלא נסתרה, כי כאשר מדובר ב"מועדון שנמצא בשכונה שיש בה בעיות סוציאקונומיות וכבר בעבר הוצת" וכי מדובר בשכונה בה "המצב שם קשה ויש פשיעה רבה בשכונה ואני שם לא חביב על השוליים" וכן "היו ויש כל הזמן איומים כלפי מתוקף תפקידי במועדון בשל צביון מיוחד" (ראה בסעיף 26 לפסק דינה של כב' השופטת דוידוב-מוטולה). מעדות זו עולה בבירור כי קיים גם קשר אפשרי בדרגת סבירות גבוהה, בין עבודתו של המערער לבין הפגיעה שנפגע מהירי.

2. הריני מסכים לניתוח שניתחה כב' השופטת דוידוב מוטולה את הדיון בפני בית הדין קמא אשר לא קבע שהמערער אינו מהימן ואין לקבל את עדותו. מכאן שעדותו, שכאמור לא נסתרה, אכן תומכת בקשר שבין מיקומו ותפקודו של המועדון לבין אפשרות של אלימות מצד "השכנים" בשל פעילותו שאינה עולה בקנה אחד עם השקפת עולמם.

3. המוסד לביטוח לאומי עצמו העלה אפשרות שהירי בוצע ע"י מר ב' ואין ספק כי הקשר בינו לבין המערער נוצר בשל היותו חניך במועדון ובשל האיומים והפגיעה ברכוש המועדון שבוצעו ע"י אביו.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

4. הריני מסכים לדעתה של כב' השופטת דוידוב מוטולה, בסעיף 29, כי תכלית החוק לגבי סעיף 83 סיפא, היא לבדוק כל מקרה לגופו. אכן במקרה שלפנינו לא ניתן לקבוע כי האפשרות של היעדר קשר סיבתי בין הירי לבין העבודה, סבירה יותר מאשר האפשרות כי אכן מתקיים קשר סיבתי בין הירי לבין מקום העבודה ואופי עבודתו של המערער במועדון בשכונה קשה.

5. איני מסכים עם כב' הנשיא שקובע באופן נחרץ כי "כיוון שמדובר בתאונה עקב סיבות אישיות... על המבוטח המכיר נסיבותיו האישיות טוב יותר מהמוסד... חובת הוכחת אותן נסיבות אישיות הקשורות לעבודתו" (סעיף 6' בפסק דינו של כב' הנשיא). שהרי גם בפני בית הדין קמא עמדו מסמכים וכן עדותו של המערער עצמו שמצביעים בבירור על אי ידיעתו של המערער על כל נסיבות אישיות לירי. אכן הוא העלה השערות שונות בניסיון לסייע לחוקרי המשטרה, אולם בסופו של יום גם הוא נשאר בחוסר ידיעה מוחלט באשר לזהות הירורה בו. מכאן שלאור אי הידיעה של כל הגורמים מחד לעומת האפשרות השנייה הסבירה יותר, לעניות דעתי, מאידך, כי פעילות המועדון בשכונה קשה היוותה פעילות "מושכת אש", הרי שמשקלה של האפשרות השנייה גובר.

6. איני מסכים עם כב' הנשיא כי פסק דינה של כב' השופטת דוידוב מוטולה מטיל על המוסד נטל שאינו יכול לעמוד בו. שכן במקרה שבפנינו אין ציפיה שהמוסד יצליח יותר במקום בו גם המשטרה לא הצליחה בחקירותיה. במקרה שלפנינו העובדות תומכות בסבירות גבוהה יותר בקשר סיבתי בין מיקום המועדון ותפקודו לבין אלימות כלפיו, כאשר ירי הינו אחת מצורות הביטוי הקיצוניות של אלימות.

7. למצער מדובר במצב של תיקו – שמשמעותו במקורותינו ש"תשבי יתרץ קושיות ובעיות". גם כב' הנשיא עצמו מפנה אל "הכל יכול" או ל"חסדי שמים" (סעיף 6'ח) כגורמים שיוכלו לפתור את שאלת הגורם שירה בתובע. אלא שמכל אלו אנו למדים שבפנינו ספק שאין לאף גורם, **לרבות בית הדין הנכבד**, אפשרות להכריע בו. הואיל וההלכה שנפסקה בפסקי דין רבים, לרבות בבית דין זה, קובעת שבתחום הביטחון הסוציאלי הספק פועל לטובתו של המבוטח, הרי שאין בידינו אלא לקבל את ערעורו של המערער ולקבוע כי אירוע הירי יוכר כפגיעה בעבודה.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-11-33420

8. לסיכום, הריני מצטרף לדעתן של כב' השופטות הנכבדות ומבקש לקבוע כי אירוע הירי יוכר כפגיעה בעבודה ולפיכך יש לקבל את ערעורו של המערער.

סוף דבר

על דעת רוב חברי ההרכב, שהסכימו לחוות דעתה של השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, ובניגוד לדעתו החולקת של הנשיא יגאל פליטמן, הערעור מתקבל ואירוע הירי מיום 3.3.11 מוכר כפגיעה בעבודה. המוסד יישא בהוצאות המערער בשתי הערכאות בסך של 7,500 ₪, לתשלום תוך 30 יום מהיום.

ניתן, בנוסח אסור לפרסום, ביום כ"ז בתשרי תשע"ח (17 באוקטובר 2017) בהעדר הצדדים ונשלח אליהם. נוסח מותר לפרסום ניתן היום, י"א ניסן תשע"ח (27 מרץ 2018) בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

סיגל דוידוב-מוטולה, שופטת

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת

רונית רוזנפלד,
שופטת

יגאל פליטמן,
נשיא, אב"ד

מר שמואל וולפמן,
נציג ציבור (מעסיקים)

מר ויסאם עזאם,
נציג ציבור (עובדים)

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 33420-11-14